

експресію поетичного вислову, вказують на незвичність зіставлюваного, на небуденність явищ. Вони свіжі, колоритні, виразні.

Мовна естетика В.Симоненка створювалася на максимальному використанні художніх засобів. Це дозволяло поетові всебічно характеризувати образи людей, їх дії, вчинки, явища природи, суспільне життя, виявляти своє ставлення до зображуваного. Саме завдяки філігранно дібраним і витвореним тропам В.Симоненко витворив свій власний неповторний індивідуальний стиль, який відрізняє його твори від решти письменників, не дає сплутати ні з ким. Цим і цінна лірика Василя Симоненка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жулинський М. Василь Симоненко. Із забуття в безсмертя / М. Жулинський. - К: «Дніпро», 1980.
2. Ільницький М. В твоєму імені живу. (Про творчість В. Симоненка) / М. Ільницький, - К: Прапор. - 1985. - №1.
3. Симоненко В. Вибране / В. Симоненко. - К: «Школа», 2008.

Дудар І.

Науковий керівник – доц. Заборна М.С.

ПРОЩАННЯ ЯК АСПЕКТ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ ТА ОБ'ЄКТ ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У сучасному світі, коли навкруги ми відчуваємо недостатню кількість любові та милосердя, так важливо хоча б добрим словом дарувати доброту тим, хто нас оточує. Тому важливе місце в сучасному суспільстві належить проблемі мовного етикету. Український мовленнєвий етикет – національний кодекс словесної добропристойності та ввічливості, що передбачає властиві українцям національно-специфічні правила мовленнєвої поведінки, втілені в системі стійких формул і виразів для прийнятих і запропонованих суспільством ситуацій ввічливого контакту зі співбесідником. В системі етикетних висловлень самостійну позицію займають висловленні зі значенням прощання.

Сама лексема «*прощання*» етимологічно походить від дієслова «*прощатися*», що означає при розлуці тиснути один одному руки, говорити слова прощання. Цей ритуал пов'язаний із провадженням до порогу, до воріт, до краю села. В основі звичаю прощання лежать давні вірування нашого народу про «свою» та «чужу» територію. Простір, що знаходився поза житлом, сприймався як ворожий та небезпечний для людини. Поріг був тією межею, що розділяла ці два простори. Тому люди проводжали до порогу, потім – до воріт, до краю села з метою оберегти людину від небезпеки. Водночас це символізувало бажання довше побути з людиною і висловити свою повагу до неї [2,34]. Для прикладу: — **Прощайте!** *Зоставайтеся здорові, – гукнув батько з воза в брамі. – Та коли приїдете до нас, то не забудьте привезти мені усяких українських книжок. Тільки їх залюбки і читаю. Господи, споспішай і спострічай! Дай Боже час добрий!*

— **Щасливої дороги!** – *гукав зять з двора* (Нечуй – Левицький І.).

При прощанні українці використовують такі сталі вирази, як *до побачення, прощайте, прощавайте, ідіть з Богом, не поминайте лихом, майтеся гаразд, будьте здорові та ін..* Наприклад: *Підійшов і поцілував матір, що так і не поворухнулась: — До побачення, мамо...(пауза). — До побачення, сестро... (пауза). — Прощавайте, браття... Не поминайте лихом..* (Багряний І.).

Найбільш вживаною та стилістично нейтральною формою прощання є «*до побачення*». Форма родового відмінка з применником має велику кількість «двійників» в інших мовах, наприклад польськ. *Do widzenia!* – *widzieć* «бачити»; нім. *aufwiedersehen!* – *wieder* «знову», *sehen* «бачити»; рум. *la revedere* – *re* «знову», *vedere* «бачити» і т. п. Як і в українській мові, в іншомовних «двійниках» в основу покладено побажання знову побачитися.

Осмислення етикетних висловлень крізь призму засобів їх мовного оформлення, а також урахування ролі позамовних чинників у доборі цих мовних засобів дає підстави для розгляду цих одиниць комунікації в контексті прагматичної лінгвістики. Лінгвістична прагматика – дисципліна, що досліджує виявлення людського суб'єктивного чинника в мові й фактично постає як семантика мови в дії [1,11]. Основними категоріями прагмалінгвістики виступають мовленнєвий акт, мовленнєвий жанр, дискурс. Мовленнєвий акт – цілеспрямована мовленнєва дія, що здійснюється згідно з принципами і правилами мовленнєвої поведінки, прийнятими в даному суспільстві; мінімальна одиниця нормативної соціомовленнєвої поведінки, що розглядається в межах прагматичної ситуації [1,19]. Мовленнєвий жанр – тематично, композиційно й стилістично усталені типи повідомлень – носіїв мовленнєвого акту, об'єднаних метою спілкування, задумом мовця з урахуванням особистості адресата, контексту і ситуації спілкування [1, 20]. Дискурс визначається як зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними, соціальними, прагматичними, психічними та іншими факторами [1,18]. Оперування цими поняттями дає підстави для усвідомлення прощання як мовленнєвого жанру, конститuentами якого виступають мовленнєві акти адресанта та адресата, що реалізують інтенцію припинення контакту зі співбесідником. Мовленнєвий жанр прощання постає як бінарна структура, яку утворюють мінімум два мовленнєвих

акти: 1) акція (висловлення адресанта); 2) реакція (висловлення адресата).

Загальну тональність мовленнєвого жанру задає репліка-акція. З огляду на її мовне оформлення виділяють такі види прощання:

– нейтральні: *До побачення;*

– увиразнені вказівкою на сподівану майбутню зустріч: *До зустрічі, До завтра, До неділі,*

Побачимось пізніше;

– ускладнені відтінком побажання: *Лишайтеся здорові, Хай вам щастить;*

– емоційно-забарвленні запозичення: *Гуд бай, Аріведерчі, Чао;*

– фамільярні: *Па-па, Бувай;*

– гумористичні народнорозмовні: *Тримай хвіст трубою;*

– прецедентні: *Мир вам;*

– оказіональні: *Мир вашій безодні.*

Кореляція акції та реакції позначається на функціонуванні трьох форм мовленнєвого жанру прощання, якими виступають:

симетричні прощання:

На добраніч, дівчино!

На добраніч вам! – *одказала та й ускачила в сіни. Увійшла в дівочу, - серце в мене б□ється – б□ється!.. – думаю та й думаю..., що як він вдивився в мене очима!* (Марко Вовчок).

асиметричні прощання, що конкретизуються як:

власне асиметричні:

То до завтра чи як?

Добре, маякнеш завтра! – *поквапився прощатися Граб* (Вільчинський О.)

б) асиметричні з невербальним вираженням одного із учасників мовленнєвого акту:

Стоячи до провидиці спиною, Єва досить безцеремонно зігнула руку і лікті та поворушила в повітрі пальцями: «Па-па!». Августина знову зітхнула: — Бувай! — просто сказала вона (Роздобудько І).

стандартизовані:

Та добре! Я прийду. Чом би не прийти? Слава Ісусу Христу!

Слава навіки! (Маковей О.)

Описані форми мовленнєвого жанру прощання осмислюються на тлі стратегічної мети учасників комунікації, відповідно до якої виділяють два прагматичні типи прощань:

Прощання з можливістю наступної зустрічі:

Дякувать красно за танець...

Ідіть здорові (Коцюбинський М.).

Прощання з відтінком «назавжди», вираженню якого підпорядкована лексема *прощай* (*прощавай*), яка обтяжена семантикою вибачення, прощення: — ... *Синочки мої, сини! Діточки мої! А боже мій, боже мій! Ой, прощавайте, прощавайте, діточки мої!.. Ще якісь жалібні слова промовляла Тетяна, біжучи за синами, та її вже не було чути...* (Довженко О.)

Відтінок «назавжди» може увиразнюватися і контекстним оточенням, як-от наприклад: — ***Ну прощайте ж, братці. Навіки!*** — ***Прощай, брате,*** — ***каже запорожець.*** — ***Та не забувай і нас на тім світі*** (Довженко О.).

Загалом описані прагматичні типи прощання та вербальні й невербальні форми їх реалізації привертають увагу до ролі екстралінгвальних чинників, що зумовлюють їх функціонування та впливають на добір засобів вираження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики: Монографія. — Львів: ПАІС, 2010. — 336 с.
2. Білоус М.П. Мовленнєвий етикет українського народу // Мова і духовність нації: Тези доп. регіон. наук. конф. — Львів, 1989. — С.99.

Яцюк Ю.,

Науковий керівник – доц. Заборона М. С.

СКЛАДНОПІДРЯДНІ ПОРІВНЯЛЬНІ РЕЧЕННЯ В ТЕКСТІ КНИГИ СПОГАДІВ ІРИНИ ЖИЛЕНКО «НОМО FERIENS»

Складнопідрядне порівняльне речення – це складне речення, підрядна частина якого пояснює зміст усієї головної частини шляхом порівняння, що базується на будь-яких асоціаціях. Наприклад: *Я намагався виробити його [цинізм – Ю. Я.] собі, як змія виробляє отруту* (Ірен Роздобудько); *[Ти вже давність і власність суспільства], ти належиши людству за якимись мовби природними правом, так само як належать йому й математика, [що про неї теж ніхто ніколи не задумувався: звідки вона взялась, як могли виникнути числа, лічби, формули, теореми]* (П. Загребельний); *За вікном шуміло море,*